

Datum van
inontvangstneming

:

27/07/2022

Zaak C-345/22

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

25 mei 2022

Verwijzende rechter:

Audiencia Provincial de Pontevedra (Spanje)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

16 mei 2022

Appellante:

Maersk A/S

Geïntimeerde:

Allianz Seguros en Reaseguros, S. A.

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Rechterlijke bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken – Artikel 25 – Forumkeuzebeding in een cognossement – Mogelijkheid om dat beding tegen te werpen aan de derde-houder van het cognossement voor wie de goederen zijn bestemd – Verenigbaarheid met het Unierecht van een nationale bepaling volgens welke het beding aan de derde-houder slechts kan worden tegengeworpen indien er apart en individueel met hem over is onderhandeld

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Prejudiciële verwijzing met het oog op uitlegging – Artikel 267 VWEU – Verenigbaarheid van een nationale bepaling met verordening (EU) nr. 1215/2012 – Nationale bepaling die aanvullende voorwaarden stelt voor de rechtsgeldigheid van een forumkeuzebeding ten aanzien van derden

Prejudiciële vragen

1.– Behelst de in artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 vastgestelde regeling, volgens welke de nietigheid van de overeenkomst tot aanwijzing van een bevoegde rechter moet worden onderzocht overeenkomstig het recht van de lidstaat waaraan de partijen de bevoegdheid hebben toegewezen, in een situatie zoals in het hoofdgeding eveneens de geldigheid van het beding ten aanzien van een derde die geen partij is bij de overeenkomst waarin het beding is opgenomen?

2.– Indien het cognossement wordt overgedragen aan een derde voor wie de goederen bestemd zijn en die niet betrokken was bij de sluiting van de overeenkomst tussen de afzender en de zeevervoerder, is een bepaling zoals artikel 251 van de Ley de Navegación Marítima (wet op de zeescheepvaart), die vereist dat met die derde „individueel en apart” is onderhandeld over het forumkeuzebeding opdat het hem kan worden tegengeworpen, dan verenigbaar met artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 en met de rechtspraak van het Hof tot uitlegging daarvan?

3.– Is het verenigbaar met het Unierecht dat in de wetgeving van de lidstaten aanvullende voorwaarden worden gesteld voor de rechtsgeldigheid jegens derden van forumkeuzebedingen in cognossementen?

4.– Impliceert een bepaling als artikel 251 van de Ley de Navegación Marítima – volgens welke de rechten en plichten slechts gedeeltelijk op de derde-houder overgaan, namelijk met uitzondering van de forumkeuzebedingen – dat er in strijd met artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 een aanvullende voorwaarde voor de geldigheid van deze bedingen wordt ingevoerd?

Aangevoerde Unierechtspraak en bepalingen van Unierecht

Verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (herschikking). In het bijzonder overweging 19 en artikel 25, leden 1, 2 en 5.

Arresten van het Hof van Justitie van 19 juni 1984, [REDACTED] (71/83, EU:C:1984:217); 16 maart 1999, [REDACTED] (C-159/97, EU:C:1999:142); 9 november 2000, [REDACTED] (C-387/98, EU:C:2000:606); 7 februari 2013, Refcomp SpA (C-543/10, EU:C:2013:62), punten 34 en 35, en 18 november 2020, DelayFix (C-519/19, EU:C:2020:933).

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht en nationale rechtspraak

Ley 14/2014, de 24 de julio, de Navegación Marítima (wet 14/2014 van 24 juli 2014 betreffende de zeescheepvaart; hierna: „LNM”).

In punt XI van de preambule is uiteengezet dat hoofdstuk I van de wet, teneinde vastgesteld misbruik te voorkomen, voorziet in de nietigheid van bedingen tot aanwijzing van een buitenlandse rechter of van een buitenlands scheidsgerecht die zijn opgenomen in overeenkomsten inzake het gebruik van vaartuigen of in aanvullende contracten voor de scheepvaart, wanneer daar niet apart en individueel over is onderhandeld.

Artikel 251 regelt de translatieve werking van het cognossement. De overdracht ervan heeft dezelfde rechtsgevolgen als de levering van de goederen die erin zijn beschreven, en de verkrijger ervan verwerft alle rechten en vorderingen van de overdrager met betrekking tot de goederen. Overeenkomsten inzake jurisdictie en arbitrage zijn uitgesloten van deze rechtsopvolging en vereisen de instemming van de verkrijger overeenkomstig de bepalingen van titel IX, hoofdstuk I.

In artikel 468 is bepaald dat, onverminderd de in Spanje geldende internationale overeenkomsten en de regels van het Unierecht, de bedingen tot aanwijzing van een buitenlandse rechter of een buitenlands scheidsgerecht die zijn opgenomen in overeenkomsten inzake het gebruik van vaartuigen of in aanvullende contracten voor de scheepvaart nietig zijn en als niet geschreven worden beschouwd wanneer er niet individueel en apart over is onderhandeld. Het enkele feit dat het beding deel uitmaakt van het geheel van de afgedrukte clausules van de desbetreffende overeenkomst betekent niet dat aan dit vereiste is voldaan.

Voor de gevallen waarin de partijen niet overeenkomstig het bepaalde op geldige wijze een beding tot aanwijzing van een uitsluitend bevoegde rechter of een arbitragebeding hebben opgenomen, bepaalt artikel 469 de criteria voor de toewijzing van de bevoegdheid. In overeenkomsten inzake het gebruik van vaartuigen zijn, naar keuze van de verzoeker, de rechters van de woonplaats van de verweerder, van de plaats waar de overeenkomst is gesloten of van de haven van lading/lossing bevoegd. In aanvullende contracten voor de scheepvaart wordt deze laatste mogelijkheid vervangen door de bevoegdheid van de rechters van de plaats waar de diensten worden verricht.

Korte beschrijving van de feiten en van het hoofdgeding

- 1 Verzoekster in eerste aanleg, Allianz Compañía de Seguros y Reaseguros, S. A., is als verzekeringsmaatschappij in de rechten getreden van haar verzekerde, Oversea Atlantic Fish, S. L., in het kader van een vordering tegen zeevervoerder Maersk. Volgens de uiteenzetting in het verzoekschrift vloeit de aansprakelijkheid van verweester in eerste aanleg voort uit haar contractuele positie als vervoerder in de overeenkomst voor zeevervoer die onder CFR-voorwaarden werd gesloten tussen Aguafrost Perú, als afzender, en verweester in eerste aanleg Maersk (Maersk Line Perú, S.A.C.), als (zee)vervoerder. Oversea Atlantic Fish, S. L., was de ontvangster van de goederen. Volgens het verzoekschrift kwamen de goederen beschadigd aan in de haven van bestemming, waardoor zij deels verloren gingen.

Naar aanleiding daarvan eiste verzoekster in eerste aanleg 67 449,71 EUR schadevergoeding.

- 2 De vervoersovereenkomst werd gedocumenteerd in een cognossement. Op de keerzijde van het document, dat niet bij het verzoek werd gevoegd, stond een forumkeuzebeding.
- 3 Maersk betwistte de bevoegdheid van de Spaanse rechters op grond van dat forumkeuzebeding, dat was opgenomen in clause 26 van het cognossement, en waarin werd verklaard dat de High Court of Justice van Londen bevoegd was om kennis te nemen van klachten tegen de vervoerder en dat het Engelse recht op het cognossement van toepassing was.
- 4 In het cognossement werd in het punt over de identificatie van de partijen vermeld dat het alleen verhandelbaar was indien de vermelding „aan order”, „aan order van” een specifieke persoon of „aan order van de vervoerder” was aangebracht.
- 5 De aanwijzing van een bevoegde rechter in het Verenigd Koninkrijk moet worden begrepen als de aanwijzing van een bevoegde rechter in een lidstaat, op grond van artikel 67.1 van het Akkoord van 17 oktober 2019 inzake de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, aangezien het een gerechtelijke procedure betreft die werd ingeleid vóór de afloop van de overgangperiode op 31 december 2020.
- 6 De rechter in eerste aanleg wees de exceptie van onbevoegdheid af, net als het latere bezwaar van Maersk.
- 7 Ten gronde voerde Maersk in haar verweerschrift aan dat tussen de partijen een overeenkomst inzake multimodaal vervoer was gesloten, met een eerdere fase over land, zodat het koudeverlies zich tijdens die eerdere fase zou hebben kunnen voordoen, dat de koelinrichting van de container correct had gewerkt en dat het koudeverlies was veroorzaakt door een gebrekkige belading.
- 8 De rechter in eerste aanleg oordeelde dat de stelling van verzoekster, die het verlies van de goederen weet aan de gebrekkige werking van de koelinrichting van de container, geloofwaardiger was. Bijgevolg wees hij haar verzoek volledig toe, onder veroordeling van de verwerende vervoerder.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 9 In hoger beroep wordt alleen de bevoegdheid van de Spaanse rechters aangevochten, waarbij dezelfde argumenten als in de exceptie van onbevoegdheid worden aangevoerd. Maersk stelt dat de verzekerde van verzoekster[, thans geïntimeerde,] – als ontvanger van de vracht – niet kan worden beschouwd als een derde buiten de overeenkomst voor zeevervoer, aangezien de vrachtbrief op naam staat, met expliciete vermelding van de identiteit van de ontvanger, als koper van

de goederen. Volgens appellante is artikel 251 LNM niet van toepassing op de onderhavige zaak, en was geïntimeerde op de hoogte van het bestaan van het forumkeuzebeding.

- 10 In hoger beroep wordt aangevoerd dat voor de toepassing van de rechtspraak van het Hof en voor de toepassing van de nationale bepaling, artikel 251 LNM, rekening moet worden gehouden met de collisioneregels van het Spaanse recht, volgens welke naar Peruaans recht moet worden beoordeeld in hoeverre de ontvanger de afzender in diens rechten opvolgt.
- 11 Verder wordt beargumenteerd dat de nationale bepaling in tegenspraak is met het [Unierecht]. Het Hof vat de rechtsopvolging door de ontvanger immers op als een „totale” rechtsopvolging, anders dan de LNM, die „een wijziging van de overeenkomst teweegbrengt buiten de rederij om”. De instemming van de ontvanger moet bovendien worden beoordeeld overeenkomstig het [Unierecht], op basis van de vereisten van artikel 25 van verordening nr. 1215/2012. Tot slot heeft appellante verzocht om het Hof prejudiciële vragen voor te leggen.
- 12 Alvorens zich uit te spreken over het bodemgeschil, heeft de Audiencia Provincial de Pontevedra (rechter in tweede aanleg Pontevedra, Spanje) de partijen gehoord over de vraag of het nodig is om het Hof van Justitie van de Europese Unie te verzoeken om een prejudiciële beslissing. Terwijl de vertegenwoordiging van Maersk meent dat het dienstig is om vragen voor te leggen, gelet op de twijfels over de verenigbaarheid van de Spaanse wetgeving met verordening nr. 1215/2012, is de vertegenwoordiging van geïntimeerde van mening dat de kwestie reeds is opgelost in het arrest van 9 november 2000, ██████ (C-387/98, EU:C:2000:606), en dat een prejudiciële verwijzing derhalve niet nodig is.

Korte uiteenzetting van de motivering van het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 13 Het hoger beroep betreft een probleem waarmee rechters vaak worden geconfronteerd bij de behandeling van vorderingen tot vergoeding van schade aan goederen in het kader van overeenkomsten voor internationaal zeevervoer. Het gaat erom te bepalen of een forumkeuzebeding ten gunste van een rechter van een derde land (in casu de High Court van het Verenigd Koninkrijk), dat is opgenomen in het document waarin de overeenkomst voor het internationale zeevervoer van goederen is neergelegd, rechtsgeldig is ten aanzien van de ontvanger. In het onderhavige geval werd de overeenkomst gedocumenteerd in een cognossement, waarvan de algemene materiële aspecten worden beheerst door de Hague/Visby Rules.
- 14 Het probleem schuilt in de vraag of dit beding, dat door de partijen bij de vervoerovereenkomst (afzender en vervoerder) werd ingevoegd, kan worden tegengeworpen aan de ontvanger, die de internationale verkoopovereenkomst met de verkoper heeft gesloten onder CFR-voorwaarden, waardoor deze laatste verantwoordelijk is voor de bevrachting en de vrachtbetaling.

- 15 Verordening nr. 1215/2012 versterkt de wilsautonomie van de overeenkomstsluitende partijen bij de keuze van de bevoegde rechter. Bij deze verordening is het – in het Executieverdrag en in verordening nr. 44/2001 vastgestelde – vereiste geschrapt dat ten minste een van de partijen bij het forumkeuzebeding haar woonplaats heeft in een lidstaat. Daardoor wordt de wilsautonomie bij het bepalen van de internationale rechterlijke bevoegdheid – voor zover het geen aangelegenheden betreft die tot de uitsluitende bevoegdheid behoren – uitgebreid tot gevallen van overeenkomstsluitende partijen die hun woonplaats niet in de Europese Unie hebben, mits het in het beding gekozen gerecht dat van een lidstaat is. Hiertoe bevat de verordening ook een uniforme collisieregels, op grond waarvan de materiële geldigheid van de overeenkomst wordt geregeld bij het materiële recht van de aangewezen lidstaat en waarbij de autonomie van de forumkeuzebedingen wordt versterkt, doordat wordt bepaald dat zij losstaan van de overige bedingen in de overeenkomst [artikel 25, lid 5, van de verordening; zie arrest van 18 november 2020, *DelayFix* (C-519/19, EU:C:2020:933)].
- 16 Het begrip „forumkeuzebeding” is een autonoom begrip, dat het Hof in zijn rechtspraak steeds scherper heeft omschreven. De uitlegging ervan is overgenomen in opeenvolgende versies van het positief recht. Tegenwoordig zijn de vereisten voor het forumkeuzebeding in artikel 25, lid 1, van de verordening extensief geformuleerd, in aansluiting op de uitlegging door het Hof van artikel 17 van het Executieverdrag: a) een schriftelijke overeenkomst of een schriftelijk bevestigde mondelinge overeenkomst (ook via elektronische middelen); b) in een vorm die wordt toegelaten door de handelwijzen die tussen de partijen gebruikelijk zijn geworden; c) in de internationale handel, in een vorm die overeenstemt met een gewoonte waarvan de partijen op de hoogte zijn of hadden behoren te zijn en die in de internationale handel algemeen bekend is en door partijen bij dergelijke overeenkomsten in de betrokken handelsbranche doorgaans in acht wordt genomen.
- 17 Artikel 25, lid 1, knoopt aan bij de regeling van artikel 17 van het Executieverdrag, dat reeds in zijn oorspronkelijke versie naast een schriftelijke overeenkomst (of een schriftelijk bevestigde mondelinge overeenkomst) het alternatief aanvaardde van een overeenkomst *in een vorm die wordt toegelaten door de handelwijzen die tussen de partijen gebruikelijk zijn geworden*. Daardoor is het beding geldig mits het is overeengekomen „in een vorm die overeenstemt met een gewoonte waarvan de partijen op de hoogte zijn of hadden behoren te zijn en die [...] algemeen bekend is en door partijen bij dergelijke overeenkomsten in de betrokken handelsbranche doorgaans in acht wordt genomen”. De tekst bevat de rechtspraak die het Hof heeft gevestigd in het arrest van 16 maart 1999, [REDACTED] (C-159/97, EU:C:1999:142), en biedt ruimte voor de conclusie dat in het Unierecht een vermoeden geldt dat de overeenkomstsluitende partij op de hoogte is van het bestaan van het forumkeuzebeding, aanzien het een beding betreft dat doorgaans wordt gebruikt in het internationale zeevervoer, opgevat in ruime zin, zonder verwijzing naar het vervoer in een bepaald gebied of naar een specifiek soort vracht. In punt 27 van het arrest wordt uitdrukkelijk verklaard dat

„[h]et feit dat een praktijk doorgaans en regelmatig door de marktdeelnemers van de landen met een dominerende positie in de betrokken branche van internationale handel wordt gevolgd” een vermoeden van instemming vormt. Als bewijs daarvan wordt uitdrukkelijk verwezen naar het feit dat de partijen reeds onderling of met andere in de betrokken sector werkzame partijen handelsbetrekkingen hebben aangeknoopt, dan wel dat de handelwijze in kwestie algemeen bekend is, wat kan worden bevestigd door het feit dat de betreffende belangenverenigingen hun overeenkomstformulieren openbaar maken. Volgens de uitlegging van het Hof hoeft er voorts geen band te bestaan tussen de gekozen rechter en de nationaliteit van de partijen bij de overeenkomst of met het voorwerp van het geschil. Het is algemene rechtspraak dat de nationale rechter het beding niet mag onderzoeken in het licht van het oogmerk waarmee de desbetreffende partij het heeft opgenomen. In tegenstelling tot deze regeling schrijft artikel 468 LNM zoals gezegd een individuele, aparte en uitdrukkelijke toestemming voor. Deze regel is niet van toepassing indien in het beding een bevoegd gerecht in een lidstaat wordt aangewezen.

- 18 Keuzebedingen met betrekking tot het forum en het materiële recht zijn inherent aan het internationale zeevervoer. Het beding is een autonome overeenkomst binnen de rechtsbetrekking waarin het is opgenomen; de *scheidbaarheid* van het forumkeuzebeding betekent dat het met betrekking tot het toepasselijke materiële recht aan een andere juridische regeling kan zijn onderworpen dan de rest van de overeenkomst waarin het is opgenomen. Daardoor kan het beding geldig zijn terwijl de rest van de overeenkomst nietig is. De autonomie van het forumkeuzebeding betekent echter niet dat het volledig losstaat van de overige bedingen van de rechtsbetrekking waaronder het valt. Het beding kan niet volledig worden losgekoppeld van de overeenkomst, zodat het die overeenkomst volgt wanneer er zich subjectieve of materiële novaties voordoen. Deze opmerking is van essentieel belang wanneer het beding is opgenomen in een document dat het karakter van een waardepapier heeft, zoals een cognossement.
- 19 De wilsautonomie van de partijen bij de keuze van de bevoegde rechter is een van de fundamentele criteria voor de vaststelling van de internationale bevoegdheid. Dat is sinds het Executieverdrag van 1968 eveneens de trend geweest in het [Unierecht], in verordening nr. 44/2001, en zeker ook in verordening nr. 1215/2012 van 12 december 2012 (overweging 19). Bij verordening Brussel I bis (artikel 25) en de uitlegging ervan door het Hof is, binnen de werkingssfeer van de verordening, een uniforme regeling tot stand gebracht voor de vaststelling van de formele geldigheidsvereisten voor forumkeuzebedingen en de mogelijkheid om deze tegen te werpen aan derden.
- 20 In het Spaanse recht is met de LNM evenwel een specifieke regeling ten aanzien van de geldigheid van forumkeuze- en arbitragebedingen in werking getreden. In de LNM is weliswaar bepaald dat de internationale normen en het Unierecht algemeen gelden, maar deze wet bevat niettemin drie bepalingen waarin forumkeuze- en arbitragebedingen worden geregeld. Twee daarvan – de artikelen 468 en 469 – zijn van algemene strekking en zijn opgenomen in titel IX,

over procedurele bijzonderheden; de andere – artikel 251 – regelt de translatieve werking van het cognossement in het kader van de bevrachting voor het goederenvervoer.

- 21 In artikel 468 LNM zijn de formele aspecten van de opname van het beding en de vereisten voor de materiële geldigheid ervan geregeld; deze bepaling is van toepassing op overeenkomsten inzake het gebruik van vaartuigen en op aanvullende contracten voor de scheepvaart. Artikel 469 heeft een aanvullend karakter, aangezien het de subsidiaire criteria bevat voor de toewijzing van de internationale bevoegdheid voor gevallen waarin er geen geldig forumkeuzebeding is. Tot slot wordt in artikel 251 verwezen naar artikel 468, wanneer het beding is opgenomen in een cognossement in het concrete kader van een overeenkomst voor het vervoer van goederen en het waardepapier overgaat op een derde-verkrijger. Deze regels zijn niet opgenomen in de verordening Brussel I bis, en ook de Hague/Visby Rules bevatten geen dergelijke regeling.
- 22 Deze regeling wordt in de toelichting bij de wet gemotiveerd vanuit het doel „vastgesteld misbruik te voorkomen”. Die uitdrukking verwijst naar de idee dat het noodzakelijk is de belangen te beschermen van nationale ontvangers, als zwakste partij bij de overeenkomst, die houder zijn van een cognossement waarin de oorspronkelijke partijen het forumkeuzebeding hebben opgenomen, in het bijzonder bij overeenkomsten voor de lijnvaart. De onderliggende overtuiging is dat indien nationale ondernemers, als afzenders en ontvangers van goederen, verplicht worden om voor geringe vorderingen naar een buitenlandse rechter te stappen, dit in de praktijk kan neerkomen op de weigering van een doeltreffende rechterlijke bescherming. Vanuit die motivering wordt beoogd dat forumkeuze- en arbitragebedingen de partijen alleen binden indien zij aantoonbaar het resultaat zijn van *individuele en aparte* onderhandelingen, waarbij wordt verduidelijkt dat het enkele feit dat het beding is opgenomen in een toetredingsovereenkomst, niet volstaat ter vervulling van deze vereisten, die ook moeten gelden in gevallen waarin men het beding wil opleggen aan de derde-verkrijger van het cognossement.
- 23 Op basis hiervan is de verwijzende rechter van oordeel dat het geen probleem is om in het interne recht een specifieke regeling op te nemen voor gevallen waarin de bij voorrang toe te passen internationale teksten of het Unierecht niet toepasselijk zijn. Volgens hem rijst wel een probleem wanneer het uitgangspunt is dat de interne regelingen algemeen van toepassing zijn, teneinde schijnbare leemten bij de toepassing van de regels van het Unierecht op te vullen. Daarom heeft de verwijzende rechter beslist om dit verzoek om een prejudiciële beslissing in te dienen.
- 24 In het arrest van 9 november 2000, ██████ (C-387/98), heeft het Hof de in de zaak ██████ ontwikkelde rechtspraak herhaald, door te oordelen dat „wanneer een forumkeuzebeding in een cognossement in de betrekkingen tussen de afzender en de vervoerder geldig is [...], het tegenover een derde-cognossementhouder kan

worden ingeroepen, wanneer deze krachtens het toepasselijke nationale recht de afzender in diens rechten en verplichtingen is opgevolgd”.

- 25 Deze uitlegging strookt met de werking van de handel in waardepapieren en met de vereisten van het zeevervoer in het bijzonder. Het beding kan worden tegengeworpen aan de derde wanneer de houder van het cognossement krachtens het interne recht de afzender in diens verplichtingen opvolgt. Indien dat het geval is, is het van geen belang of die derde al dan niet heeft ingestemd met het forumkeuzebeding: het geldt hoe dan ook, aangezien de derde anders meer rechten zou krijgen dan de gesubstitueerde. Indien de derde, als houder van het waardepapier, de afzender daarentegen niet in diens rechten opvolgt, houdt het bezwaar wel steek, omdat er geen reden is waarom de forumkeuze voor hem zou gelden indien hij daar niet mee heeft ingestemd. Aldus zijn het de interne regels die de gevolgen van de overdracht van het waardepapier ten aanzien van de overnemer bepalen. De volledige subrogatie door de houder van het cognossement doet zich voor wanneer het overeenkomstdocument een waardepapier is, zoals bij uitstek het geval is bij cognossementen. Daarvan is geen sprake bij andere overeenkomstdocumenten, zoals *sea way-bills* of vrachtbrieven voor het zeevervoer, die geen waardepapieren zijn.
- 26 De verwijzende rechter vraagt zich evenwel af of er geen tegenstrijdigheid bestaat tussen deze rechtspraak en de regeling van artikel 251 LNM. Volgens één uitlegging heeft het Hof het, wanneer het naar het „toepasselijke nationale recht” verwijst, precies over artikel 251 LNM. Volgens die opvatting is de overdracht van aan het waardepapier ontleende rechten naar Spaans recht niet volledig, waardoor hoe dan ook individueel en apart moet worden onderhandeld over het forumkeuzebeding. Dat is de uitlegging die kamer nr. 15 van de Audiencia Provincial de Barcelona (rechter in tweede aanleg Barcelona, Spanje) is gevolgd in beschikking 218/2016 van 21 december 2016, in een zaak waarin de rechterlijke bevoegdheid bij het beding aan de rechtbanken van Marseille was toegewezen, net als in onder meer vonnis 1463/2019 van diezelfde rechter van 23 juli 2019. De Tribunal Supremo (hoogste rechterlijke instantie, Spanje) heeft zich nog niet over deze kwestie uitgesproken.
- 27 De verwijzende rechter wijst er evenwel op dat de interne regeling mogelijk niet van toepassing is in gevallen waarin het Unierecht toepassing vindt, zoals in de onderhavige zaak, om de redenen die hierna worden toegelicht.
- 28 Ten eerste vraagt hij zich af of de geldigheid van het beding moet worden getoetst aan het recht van de staat waaraan de rechterlijke bevoegdheid bij het beding is toegewezen, in casu het Verenigd Koninkrijk. Dat volgt uit een letterlijke uitlegging van artikel 25, lid 1, volgens hetwelk de nietigheid van het forumkeuzebeding „wat [zijn] materiële geldigheid betreft” wordt bepaald „krachtens het recht van die lidstaat”, te weten de lidstaat waarvan een bevoegd gerecht door de partijen is aangewezen, zoals het Hof heeft vastgesteld in de arresten van 3 juli 1997, [REDACTED] (C-269/95, EU:C:1997:337), en 18 november 2020, *DelayFix* (C-519/19, EU:C:2020:933). Indien dat het geval is, kan, wanneer

in het beding een bevoegde rechter in een andere lidstaat is aangewezen, niet met een beroep op artikel 468 LNM worden geëist dat individueel en apart over het beding is onderhandeld, maar moeten de voorschriften van het materiële recht worden gevolgd die laatstgenoemde lidstaat heeft vastgesteld voor het beoordelen van de intrinsieke geldigheid van dit soort bedingen.

- 29 Gesteld dat artikel 251 de interne bepaling is waarbij de overdracht van uit de verhandeling van het cognossement voortvloeiende rechten wordt geregeld en dat na de verhandeling van het waardepapier moet worden geanalyseerd of de derdehouder van het document individueel en apart heeft ingestemd met het beding, dan vraagt de verwijzende rechter zich ten tweede af in welke vorm de toestemming moet worden gegeven – een kwestie die naar zijn oordeel niet wordt geregeld in het nationale recht, maar in het [Unierecht]. Zo niet zou dit tot gevolg hebben dat elke lidstaat een aspect dat uitdrukkelijk wordt geregeld in de verordening, die dwingend moet worden toegepast, beoordeelt op basis van de voorschriften van zijn interne recht. Bovendien is reeds gebleken dat de verordening het criterium van het vermoeden van toestemming volgt, indien is voldaan aan de voorwaarden van artikel 25, lid 1, een regel die ook de Spaanse rechters hebben toegepast zonder er vraagtekens bij te zetten (zie onder meer de arresten van de Tribunal Supremo van 29 september 2005, 8 februari 2007, 5 juli 2007 en 27 mei 2008).
- 30 Ten derde vraagt de verwijzende rechter zich af of een bepaling als artikel 251 LNM strookt met de rechtspraak van het Hof, voor zover de juridische regeling van de translatieve werking van het cognossement wordt losgekoppeld van die van de forumkeuzebedingen in dat waardepapier. In de rechtspraak van het Hof is vastgesteld dat „wanneer een forumkeuzebeding in een cognossement in de betrekkingen tussen de afzender en de vervoerder geldig is [...], het tegenover een derde-cognossementhouder kan worden ingeroepen, wanneer deze krachtens het toepasselijke nationale recht de afzender in diens rechten en verplichtingen is opgevolgd” [arrest van 9 november 2000, ██████ (C-387/98, EU:C:2000:606)]. Advocaat-generaal Alber maakt [in zijn conclusie in de zaak ██████ (C-387/98, EU:C:2000:157), in het antwoord op de prejudiciële vragen over artikel 17 van het Executieverdrag (de voorloper van artikel 25 van de verordening) dat hij het Hof in overweging geeft] het onderscheid tussen de werking van het forumkeuzebeding tussen de partijen onderling en ten aanzien van de derdehouder: „3) Een derde-cognossementhouder is aan een daarin opgenomen forumkeuzebeding gebonden, wanneer hij volgens het toepasselijke nationale recht de afzender in diens rechten en verplichtingen is opgevolgd. Is hij geen rechtsopvolger van de afzender geworden, dan kan hem het forumkeuzebeding niet worden tegengeworpen, tenzij hij daarmee heeft ingestemd. Bijzondere bekendheid of langdurige handelsbetrekkingen met de vervoerder zijn niet voldoende om een (stilzwijgende) instemming te vermoeden. 4) De vraag volgens welk nationaal recht moet worden beoordeeld, of de derde-cognossementhouder rechtsopvolger is geworden, moet door de nationale rechter worden beslist. Dat zelfde geldt voor de vraag welk recht van toepassing is, wanneer in het nationale recht niet is geregeld, of de derde-houder rechtsopvolger van de afzender wordt.”

- 31 De verwijzende rechter wenst te vernemen of deze werking van de opvolging van de ontvanger in de positie van de afzender een materieel rechtsgevolg is, dat voortvloeit uit de overdracht van het waardepapier, waardoor het beding volgens het Unierecht aan de derde-houder kan worden tegengeworpen wanneer de rechtsopvolging volledig is, dan wel of in het nationale recht in een dergelijke context andere voorschriften kunnen worden vastgesteld ten aanzien van de geldigheid van het forumkeuzebeding.
- 32 Het antwoord op deze vragen is relevant voor de beslechting van het geding; indien de ontvanger zijn instemming moet verlenen op de in verordening nr. 1215/2012 bepaalde wijze, heeft dit immers tot gevolg dat het beding rechtsgeldig is, aangezien dit soort bedingen algemeen geldig is in de branche waarin de partijen actief zijn, waardoor het verzoek zou moeten worden afgewezen en de procedure zou moeten worden beëindigd.
- 33 Diezelfde oplossing dient zich aan indien wordt geoordeeld dat de rechtsgevolgen van de overdracht van het vervoersdocument materieelrechtelijk van aard zijn, waardoor de inhoud van de overgedragen rechten en de werking van het forumkeuzebeding in het interne recht niet afzonderlijk mogen worden geregeld.